

Рейтинг регіонів України за показниками стимулювання зайнятості інвалідів

Не зважаючи на гарантування прав та законодавче забезпечення працевлаштування інвалідів, залучення їх до продуктивної праці залишається все ще не вирішеною проблемою в Україні. Частка зайнятих дорослих інвалідів коливається в межах 13,7-16,0%. Водночас, працювати бажає більше дорослих інвалідів. Про це, зокрема, свідчить той факт, що протягом останніх 8-ми років число шукачів роботи з інвалідністю, які звернулися до установ служби зайнятості за послугами, зросло майже в 4,5 разу [2, с. 14].

Метою даної статті є оцінка регіональних відмінностей стимулювання зайнятості інвалідів і побудова рейтингу регіонів України.

Для виконання аналізу ми ввели до розгляду відносні показники, до яких включили наступні [1, 3]:

$K1 = \text{„Чисельність незайнятих інвалідів III групи”}, \text{ осіб} / \text{„Чисельність вільних робочих місць для інвалідів”}, \text{ од.}$ – навантаження на одне вільне робоче місце з боку інвалідів III групи.

$K2 = \text{„Чисельність працевлаштованих інвалідів за рік”}, \text{ осіб} / \text{„Чисельність вільних робочих місць”}, \text{ од.}$ – співвідношення кількості працевлаштованих протягом року інвалідів до кількості наявних вільних робочих місць.

$K3 = \text{„Чисельність працюючих інвалідів”}, \text{ осіб} / \text{„Загальна чисельність інвалідів в регіоні”}^1, \text{ осіб}$ – рівень зайнятості інвалідів усіх груп в регіоні.

$K4 = \text{„Чисельність осіб, вперше визнаних інвалідами”} / \text{„Загальна чисельність населення в регіоні”}^2, \text{ осіб}$ – питома вага осіб, визнаних інвалідами протягом року в загальній кількості населення регіону.

$K5 = \text{„Чисельність інвалідів III групи”}, \text{ осіб} / \text{„Загальна чисельність інвалідів в регіоні”}, \text{ осіб}$ – співвідношення найбільш потенційно працездатних інвалідів і загальної кількості інвалідів в регіоні.

¹ Без урахування дітей-інвалідів віком до 18 років

² Доросле населення регіону у працездатному віці та віці, старшому за працездатний

К6 = „Чисельність працюючих інвалідів III групи”, осіб / „Загальна чисельність інвалідів III групи в регіоні”, осіб – рівень зайнятості серед інвалідів III групи.

К7 = „Чисельність працюючих інвалідів I і II груп”, осіб / „Загальна чисельність інвалідів I і II груп в регіоні”, осіб – рівень зайнятості серед інвалідів I і II груп в регіоні.

К8 = „Чисельність осіб, вперше визнаних інвалідами, які знаходяться у працездатному віці” / „Загальна чисельність осіб, вперше визнаних інвалідами протягом року” – співвідношення інвалідів працездатного віку і загальної кількості інвалідів.

К9 = „Чисельність вперше визнаних інвалідами, для яких складені індивідуальні програми реабілітації”, осіб / „Загальна чисельність осіб, вперше визнаних інвалідами протягом року”, осіб.

Мінімальне значення кожного з показників (крім К1 і К4) відповідає найбільшому порядковому номеру місця в рейтингу регіонів, максимальне – найнижчому.

$PP = K1 + K2 + K3 + K4 + K5 + K6 + K7 + K8 + K9$ – рейтинг регіонів України (сума значень показників): мінімальне значення PP відповідає найвищому рейтингу, максимальне – найнижчому.

Отримані дані дозволяють виявити певні особливості, які стосуються ефективності стимулювання зайнятості інвалідів за регіональною диференціацією.

Так, Дніпропетровська область, яка має I місце в рейтингу, за показником К1 і К2 займає 1 місце, за показниками К5 і К9 – 2-ге, К3 – 4-те, К7 – 5-ту позицію серед 25 регіонів, за показником К4 – 7-ме місце, К6 – 9-те і К8 – 14 позицію.

Останнє означає, що стан стимулювання зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями даного регіону характеризується: найнижчим серед регіонів України показником навантаження не зайнятих трудовою діяльністю громадян з інвалідністю III групи на одне вільне робоче місце для інвалідів; найвищим показником співвідношення кількості працевлаштованих протягом року інвалідів до кількості наявних вільних робочих місць; високим рівнем зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями серед регіонів України (за

цим показником область поступилася лише Донецькій, Запорізькій і Полтавській областям); середнім рівнем інвалідизації населення регіону (серед дорослого населення); другим в Україні (після Донецької області) показником питомої ваги інвалідів III групи; середнім рівнем зайнятості серед інвалідів III групи (за цим показником область входить до першого десятка регіонів); високим рівнем зайнятості серед інвалідів I та II груп; середнім рівнем співвідношення інвалідів працездатного віку і загальної чисельності осіб, вперше визнаних інвалідами протягом року; високим рівнем охоплення інвалідів регіону індивідуальними програмами реабілітації серед осіб, вперше визнаних інвалідами протягом року.

Таким чином, заходи щодо підвищення ефективності стимулювання зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями для Дніпропетровської області з урахуванням показника питомої ваги інвалідів III групи і того факту, що серед інвалідів III групи працює лише кожен третій, тобто 37,1% (для порівняння: в Одеській області – 46,8%; Київській – 43,3%; Полтавській – 42,8%) мають бути спрямовані переважно на активізацію діяльності органів влади та стимулювання роботодавців щодо створення для осіб з інвалідністю нових робочих місць.

Аналогічно, для Кіровоградської області стимулювання зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями, передусім, повинно бути спрямоване на підвищення зайнятості інвалідів у регіоні в цілому та рівня зайнятості серед інвалідів III групи. За цими показниками Кіровоградська область займає відповідно 20-ту та 18-ту позиції серед регіонів України.

В Хмельницькій області необхідно активізувати зусилля стосовно залучення в економіку області трудового потенціалу осіб з III групою інвалідності, оскільки на сьогодні серед громадян цієї категорії трудовою діяльністю охоплені лише 28,0%. Для порівняння: в Одеській, Київській, Полтавській, Запорізькій, Харківській областях – більше 40%.

Зроблене нами за результатами аналізу групування по регіонах України показало, що всі їх можна розбити на 4 групи. Перша група регіонів характеризується задовільним стимулюванням зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями (45-80 балів), друга – середнім (81-115 балів), третя – складним (116-150 балів), четверта – критичним (151-186 балів) (табл. 1).

Таблиця 1

Групування регіонів України за показниками стимулювання зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями

Місце в рейтингу	Область	Сума балів в рейтингу	Група
1	Дніпропетровська	45	I
2	Запорізька	63	I
3	Донецька	65	I
3	Харківська	65	I
4	Полтавська	84	II
4	Сумська	84	II
5	Тернопільська	90	II
6	Київська	91	II
7	Волинська	96	II
8	Закарпатська	97	II
9	Одеська	105	II
10	Луганська	109	II
11	Івано-Франківська	116	III
12	Житомирська	117	III
13	<i>Кіровоградська</i>	<i>120</i>	<i>III</i>
14	Львівська	123	III
15	Херсонська	124	III
16	Рівненська	134	III
17	Чернігівська	139	III
18	Миколаївська	141	III
19	Чернівецька	144	III
20	Черкаська	149	III
21	Вінницька	152	IV
22	Автономна Республіка Крим	157	IV
23	Хмельницька	186	IV

Примітка: розраховано автором

В цілому, розробка системи стимулювання зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями як на державному, так і на регіональному рівнях має враховувати особливості кожного регіону, ситуацію на регіональному ринку праці і містити певний набір форм і методів, дієвих в даному конкретному регіоні.

Список літератури

1. Соціальний захист населення України у 2008 році // Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат, 2009. – 68 с.
2. Талан М. Зайнятість людей з інвалідністю / Мирослава Талан, Василь Берлінський // Людина і праця. – 2009. – № 12. – С. 14 – 15.
3. Чисельність населення України за регіонами на 1 січня 2009 року [Електронний ресурс]. – доступний з <http://ukstat.gov.ua>